
Emma Green

A fehér protestáns közösség nem hivatalos rasszizmus elleni tanácsadói

Minden olyan faji megbékélésről szóló nyilatkozat, amely fehér bőrű lelkészek szájából hangzik el, egy fekete társuk késő éjszakai javítgatásainak nyomát őrzi.

A George Floyd halálát követő hetekben Philip Pinckney-t elárasztották azok az üzenetek, amelyeket rasszizmussal szembehelyezkedő fehér lelkészekről érkeztek: napi 50-60 telefonhívás, tucatnyi sms- és e-mail-lánc, prédikációvázlatok és cikkek végtelen sora. A 34 éves fekete bőrű lelképásztor olyan helyeken töltötte az életét, ahol származása ellentmondást váltott ki. Kadétként a „Citadellán”, a dél-karolinai Citadel Katonai Műszaki Főiskolán tanult, amelynek tisztjei segédkeztek az amerikai polgárháború kezdetét jelző, Sumter erőd elleni támadás megszervezésében. Egyházi közösséget épített ki a Déli Baptista Gyülekezettel (Southern Baptist Convention), amely felekezeti a rabszolgatartás egyik utolsó védőbástyája volt. Jelenleg, ahogy az országnak több fekete bőrű ember rendőri erőszak miatti halálával kell elszámolnia, Pinckney egy olyan szerepet vállalt fel, amelyre gyakran fel is kéri: a fehér protestáns világ nem hivatalos rasszizmus-ügyi tanácsadójaként működik.

„Nem ismerek egyetlen feketét sem, aki jelentkezett volna azzal, hogy: »Igen, én ezt akarom csinálni« – mondta telefonon, miközben Charlestonból Columbia felé ment kocsijával, hogy lelkészek egy csoportjával rasszizmus és kereszténység témában megbeszélést tartson. – Azért vagyunk, hogy templomi közösségeket építsünk, és tanítsuk az embereket, hogy gyerekeket neveljünk és hirdessük: »Ezt mondja az Úr.« S ugyanakkor itt van ez a sötétség,

meg ez a tudatlanság. Ellenségesség van, és különös kényszer hajt bennünket ebbe az irányba.” Miközben Pinckney nemrégiben átpörgette szöveges üzeneteit, észrevette, hogy egyes fehér lelkészek csak akkor jelentkeznek, ha faji erőszak szerepel a hírekben. „Valószínűleg nem beszélünk az utolsó fekete-gyilkosság óta” – mondta.

Szerte az országban kialakulóban van egy csendes hálózat, amely Pinckneyhez hasonló keresztény vezetőkől áll – fekete lelkészek, nonprofit alkalmazottak és túlnyomórészt fehér protestáns körökben mozgó vallási vezetők kötetlen társasága. Miközben jónevű fehér lelkészek kerülnek gyakran a figyelem középpontjába a rasszizmusról szóló kijelentéseik miatt, fiatalabb, kevesebb befolyással bíró fekete társaik jellemző módon a színpalak mögött dolgoznak és segítik őket. A protestáns világ igen nehéz terepnek bizonyul, amikor az emberek rasszhoz való hozzáállásának megváltoztatásáról van szó: ezeknek az egyházaknak a nagy része régóta ellenzi a faji egyenlőséget, és sok konzervatív hívő gyanakvással tekint a baloldalhoz kötődő, önjelölt társadalmi igazságosságot követelő mozgalmakra.

Júniusban már érezhető volt, hogy a (neo) protestáns, pontosabban fogalmazva az ún. „evangelikál keresztény” világban olyan változások zajlanak, amelyek pár éve elképzelhetetlenek lettek volna. Önjelölt „nem politizáló” lelkészek meneteltek az utcán a tüntetők oldalán. Fehér megachurch-ök (‘megagyülekezetek’) vezetői fogadták fekete társaik szemrehányásait. Mississippi államban ismert konzervatív lelkészek és vezető szeminárium hitoktatók arra szólítottak fel, hogy távolítsák el az állami zászlóról a konföderációs harci jelképeket. A Déli Baptista Gyülekezet vezetője pedig kijelentette, hogy „Black lives matter” („A fekete életek számítanak”). Az fogja majd megmutatni, milyen irányban tart a fehér Amerika, és fogja végleg

eldönteni, kit tudnak megszólítani az egyházak üzenetükkel, ahogy a keresztény vezetők kezelik az elkövetkezendő hetekben a fehér felsőbbrendűség problémáját. Azok a fekete egyházi vezetők és más színes bőrű keresztények járnak az élen, akik úgy döntöttek, hogy maradnak a fehér közösségekben.

Sok konzervatív fehér lelkész, köztük Donald Trump elnök egyes protestáns tanácsadói, évek óta őszintén elítélik a „rasszizmus bűnét” és – az elkülönítést előíró – Jim Crow törvényeken alapuló nyílt hátrányos megkülönböztetést. Konzervatív lelkészek még a büntető igazságszolgáltatást érintő jogszabályok ügyében is egyezségre jutottak; fehér protestánsok vezetésével született meg a tavalyi törvényjavaslat a börtönreformról. A kényes kulturális normák – és a nagy politikai kérdések – azonban keményen megszabják annak módját, ahogy egyes lelkészek a rasszizmusról gondolkodnak.

„Ha valaki egy templomba a feszületre mutatva azt mondja: »Hé, Jézus képe a falon hangsúlyos. Egy közel-keleti zsidó nem így néz ki«, akkor támadja a Bibliát – mondta Pinckney – Ez az az ügy, amiért kiállunk – és ez a közös pont számunkra a rasszról folytatott beszélgetésben.”

Az amerikai történelem során a keresztény vezetők támogatták a túlzott faji előítéletességet, illetve szemet hunytak felette – taglalja a nemrégiben napvilágot látott, *The Color of Compromise* ('A kompromisszum színe') című könyvében Jemar Tisby. A teológusok a Bibliából hoztak fel érveket a rabszolgáltatás igazolására. A polgárjogi mozgalmak idején ismert déli lelkészek szólítottak fel mértéktartásra a szegregációról szóló vitákban. A keresztény konzervatív vezetők több évtizede küzdenek ezzel az örökséggel: A Déli Baptista Gyülekezet határozatot bocsátott ki, amelyben elítéli a felekezetnek a faji előítéletesség előmozdításában játszott szerepét, és bocsánatot kér „minden afroamerikaitól”, hogy akár „tudatosan, akár öntudatlanul elfogadtuk az egyéni vagy szervezeti szinten megjelenő rasszizmust életünk során”. A déli baptista vezetők továbbra is szorgalmazták a szerintük faji megbékélésről szóló beszélgetéseket, és más felekezetek is tettek hasonló erőfeszítéseket.

A protestánsok közti, fajgyűlöletről szóló beszélgetéseket gyakran beárnyékolják a nézeteltérések a faji megbékélés és politikai tevékenység közti határ tényleges hollétét illetően. Mindössze négy évvel ezelőtt, egy fekete nő, Michelle Higgins rendkívüli visszatetszést váltott ki beszédével Urbana városban egy népszerű ifjúságilelkész-konferencián, mivel hangsúlyozta, hogy keresztény testvéreinek támogatniuk kellene a Black Lives Matter mozgalmat. A Trump elnök megválasztása utáni nyáron káoszba fulladt a Déli Baptista Gyülekezet éves közgyűlése, miután elakadt az Alt-Right [alternatív jobboldal] mozgalmat elítélő határozathozatal; állítólag politikailag túlfűtött nyelvet használtak. Amikor J. D. Greear észak-karolinai lelkész, aki jelenleg a felekezet elnökeként szolgál, nemrégiben felvett egy videót, ahol a keresztényeket szólítja fel a *Black lives matter* hangoztatására, elővigyázatosan tisztázta, hogy ő és egyháza nem támogat semmilyen Black Lives Matter szervezetet. „A mozgalmat és a weboldalt kisajátította néhány politikai szereplő, akiknek a világnézete és a politikai elképzelései éles ellentétben állnak az enyémmel” – mondta. Más protestáns lelkészek még ennyire messze se mennének, mint Greear. Úgy érzik, hogy olyan ez a szlogen „mint amikor meghúzzunk egy apró fonalat... amely lebontja az egész pulóvert” – mondta el újságunknak Nicole Martin, az Amerikai Bibliatársaság országos lelkészségének igazgatója. „A fehér lelkészek arra kíváncsiak, hogy vajon a *Black lives matter* hangoztatása azt jelenti-e majd, hogy más kérdésekben is engedniük kell, mint például a nők felszentelését vagy az LMBTQ-jogok elismerését illetően – mondta Nicole. – A válaszom a következő: lehetséges.”

A protestáns világban széles körben elfogadottnak számítanak bizonyos típusú politikai tevékenységek. „Most kerül nálunk sorra az élet szentsége vasárnap, ahol az abortusz szörnyű bűnéről beszélünk – lelkes támogatója vagyok az ügynek, ámen” – mondta Pinckney. „Ugyanez az egyértelműség azonban nagyon bonyolulttá válik, ha faji kérdésekről van szó.” Maina Mwaura a Déli Baptistáknál szerezte lelkészi képesítését, és a Promise Keeperekhez

(Ígéret Megtartókhoz) hasonló keresztény szervezeteket és a Barna Group közvélemény-kutató intézetet látja el szaktanácsadással; elmesélte, hogy amikor egy fekete barátjával és egy fehér lelkésszel ebédelt, a fehér lelkész nem volt hajlandó meghallgatni a barátja véleményét arról, amit az az elnök rasszista megjegyzéseinek tekintett. A fehér lelkész kijelentette, hogy Trumpra fog szavazni, mert az ellenzi az abortuszjogokat, ami ténylegesen le is zárta a beszélgetést. „Az életet védő politikai programokat használják minden más, köztük a faji kérdés szőnyeg alá söprésére is” – mondta Mwaura.

Még az „igazságosság” nyelve is ellentmondásos a protestánsok körében. 2018-ban Kaliforniában lelkészek egy csoportja John MacArthur, egy befolyásos kaliforniai fehér megachurch [hatalmas létszámú templomi közösség] lelkészének vezetésével egy nyilatkozatot írt alá, amelyben bírálták a „társadalmi igazságosságot”, és „az interszekcionalitásból, radikális feminizusból és a kritikus fajelméletből fakadó posztmodern ideológiák ellen” érveltek. Elítélte a „politikai vagy társadalmi tevékenységet”, mivel az nem „szerves alkotóeleme az evangéliumnak vagy alapvető eleme az egyház küldetésének”. Ez elterjedt nézet a fehér protestáns lelkészek körében; számos ilyen, fehérrek lakta helyeken szolgáló, vezető állásban lévő fekete lelkész a következőket mondta: A fehérbőrű lelkészek erőszakos módon megszabják annak határait, hogy meddig lehet elfogadható módon rasszizmusról beszélni, fegyvert kovácsolnak minden olyan helyzetből, amelyet a progresszív politikának akárcsak a leghalványabb árnyalata jellemez, a rendszerszerű igazságtalanságról szóló érveket pedig a „társadalmi igazságosság” és „kulturális marxizmus” címkékkel látják el. A fekete vezetők a fehérrek uralta szervezetekben nem győzik hangsúlyozni, hogy a rasszizmussal való foglalkozás evangéliumi téma.

„Ha ez pusztán társadalmi igazságossági vagy kulturális dolog lenne, könnyű lenne figyelmen kívül hagyni, mert ez ideológiailag alapozza meg a beszélgetést” – mondta Arthur Satterwhite III, a Young Life ismert ifjúsági vallási szervezet multietnikai szolgálatának alelnöke. Némelyik

fehér lelképásztor kiválasztja azokat a szócsövekként működő fekete lelkészeket, akik saját politikai meggyőződésüket visszahangozzák, tudtam meg Mwuarától. „Szó szerint fel kellett menjek a közösségi oldalra, és azt kértem, hogy »Legyenek szívesek, ne küldjenek már nekem több Candace Owens videót«” – mondta, utalván a Turning Point USA nonprofit konzervatív szervezet jobboldali kommentátorára és volt kommunikációs igazgatójára. Mwaura szerint, amikor így tesznek a lelkészek, úgy tekintik, mintha „tanítani akarnának nekünk valamit, amiről lemaradtunk. Ezzel az a probléma, hogy igazából figyelmen kívül marad a fekete amerikaiak 90 százalékának a nézőpontja”.

Nem számít, hogy mennyi jóindulattal vannak a fehér protestáns lelképásztorok, ismételten olyan dolgokat mondanak és tesznek, amelyek rendkívül bántók közösségünk színes bőrű tagjai számára. Júniusban, a Floyd halála elleni tiltakozás tetőpontján, Louie Giglio, az atlantai megagyülekezet lelképásztorja beszélgetést folytatott a színpadon Lecrae-vel, a népszerű hip-hop művésszel és Dan Cathy-vel, a Chick-fil-A gyorsétteremlánc vezérigazgatójával. Ott azt találta mondani, hogy [a rabszolgasággal kapcsolatban] a *fehér kiváltság* szót a *fehér áldással* kellene helyettesíteni, hogy „túljussunk azon a kifejezésen, amely megakasztja a rasszizmusról való beszélgetéseket”. A *The Washington Post* szerint ezt követően Lecrae felvette a nem hivatalos rasszizmus-ügyi tanácsadó szerepét, és közölte Giglióval, hogy nem igazán tetszik neki a javaslat. (Giglio később bocsánatot kért.) Júniusban Jerry Falwell Jr., a Liberty Egyetem rektora feltett a Twitterre egy képet egy szájmaszkról, amelyen egy Ku Klux Klan-köpenyt viselő, illetve egy feketére maszkírozott fejű ember látható. Több tucat fekete öregdiák, köztük a lelkészek és más keresztény vezetők, levelet küldtek, amelyben felháborodásukat fejezték ki a rektor éretlen viselkedése miatt. (Falwell Jr. később bocsánatot kért.) Jua Robinson lelkész, aki megagyülekezetet alapított Bostonban, és egyike volt a Liberty-levéli aláíróinak, elmondta nekem, hogy már megszokással szemléli, ahogy fehér bőrű keresztény vezetők zavarba jönnek a faji kérdésektől. Történt, hogy amikor Robinson húszas éveit elején járt, és az Athletes in Action

munkatársaként dolgozott, amely a korábban Egyetemi Hadjárat Krisztusért (Campus Crusade for Christ, Cru) néven ismert szervezet lelkészége volt; megkért egy szertartásvezető lányt, hogy próbáljon lejátszani egy gospel-éneket. A lány összezavarodott, és „tulajdonképpen faképnél hagyta”. Ma már kissé más a hangnem, de ha tudod, hogy itt vagyok, és mások talán értékelik is, miért ne próbálnám meg? Robinson elmondja, hogy gyakran ő az egyetlen fekete bőrű ember a teremben egyházi alkalmakon, és rendszeresen felkéri, hogy beszéljen a kollégáinak faji kérdésekről. „Ezeknek az embereknek egy része nem igazán volt még kapcsolatban színes bőrű emberekkel. Úgy éreztem, mintha Isten adta volna a számba a szavakat, ő jelölte volna ki számomra az utat, és adta volna a reményt hozzá.”

Az utóbbi hetekben, ahogy az ország szembesült George Floyd, Ahmaud Arbery, Breonna Taylor és a faji erőszak [valójában, noha az esetek tragikusak, egyik esetben sem nyert bizonyítást a faji indíték – *a szerk.*] más áldozatainak halálával, a fehér lelkészek nyilatkozatokat adtak ki és vasárnapi délelőtti beszélgetéseket rendeztek a nemzetünk széles körét érintő előítéletességről. Ugyanakkor még ezek a jóhiszemű törekvések is gyakran „a rasszizmushoz társított üres érzelmeségbe” fulladnak – mondta Pinckney, – és egyéni kapcsolatokra, illetve viselkedésre összpontosítanak: „Szeretnünk kell egymást, és jól kell bánni egymással.” Ez nem véletlen. „A protestáns teológia általában nagyon személyes, kapcsolatközpontú, és ezért hihetetlenül nehéz bevonni a rendszer- és szervezeti szintű problémákat” – tudjuk meg Greg Jaotól, aki InterVarsity, az egyetemi kampuszokra összpontosító, befolyásos lelkészszéki szervezet külkapcsolati igazgatója. Sok fehér protestáns egyetért azzal, hogy ki kell irtani szívéből a rasszizmust, de nem áll készen arra, hogy olyan politikai kérdésekkel szembesüljön, mint például a faji politika, amely lehetővé teszi a George Floyd halálához vezető erőszakot. A Nyilvános Vallási Kutatóintézet (PRRI) szerint 2018-ban, a fehér protestánsok 71 százaléka gondolta úgy, hogy a fekete férfiak halálával végződő rendőrségi cselekmények elszigetelt jelenségek és nem egy tágabb viselkedésminta részét képezik. Egy alapvetően intraperszonális, barátságára

épülő kibékülés gyakorlatilag képtelen megváltoztatni a faji alapú, szervezeti és rendszerszinten megjelenő egyenlőtlenségeket ebben az országban” – vélekedett Tisby.

Számos fekete vezető, akivel beszéltem, azon a véleményen van, hogy bármennyi energiát is szentel a fehér protestáns világ a rasszizmus problémájának kezelésére, George Floyd halálának utójátéka nem feltétlenül fordulópontra áll, ahogy a fehér protestánsok a rasszokról gondolkodnak. „Körülbelül négy-öt évente van egy nagyobb nemzeti szintű beszélgetés a rasszizmusról, és ilyenkor sok egyház nemes gesztusokat tesz – mesélte Jao. – Majd utána megint nem beszélnek róla, és nem veszik észre azokat a dolgokat, amelyek helyi vagy országos szinten történnek a következő nagy botrányig.” Az idei nyári tiltakozások hatásának az lesz a fokmérője, hogy vajon konzervatív politikai körökben megváltozik-e a hang a rassz-kérdést és a rendészetet illetően. Az Egyesült Államokban a fehér emberek csaknem egyharmada protestánsnak vallja magát, és ennek a csoportnak jelentős többsége republikánus. A fehér keresztényeknek megkülönböztetett helyzetükben arra kell ösztönözniük a politikusokat, hogy vegyék komolyan ezt a kérdést.

Alapjában véve azonban a fekete vezetők, akikkel beszéltem, munkájukat az egyház érdekében, és nem politikai haszonnyerés céljából végzik. „Nem a hétköznapi fekete ember dolga, hogy a fehér embereket oktassa. Ez önmagában is elnyomást jelent” – mondja Latasha Morrison, a Be the Bridge (Légy a Híd) alapítója és elnöke; a szervezet a túlnyomórészt konzervatív, fehér gyülekezetek és szervezetek munkatársainak nyújt képzést arról, hogy hogyan beszéljenek faji kérdésekről.

Charlestonban Pinckney az elmúlt hónapot a Floyd halála miatti vegyes reakciók között töltötte: szerette volna megvédeni két fiatal fiát az erőszaktól, bölcsen akarta vezetni gyülekezetét, ugyanakkor szeretett volna öklével jól az asztalra csapni. Pár évvel ezelőtt Pinckney és más helyi lelkészek alapítottak egy közösséget, a 1Charlestont, hogy arra ösztönözzék a városi gyülekezeteket, hogy kezdjenek beszélgetéseket a rasszizmusról és az evangéliumról. Pinckney városa nagyon is jól tudja, milyen pusztító hatása van a faji erőszaknak a gyülekezetekre. „Vágyok arra a napra, amikor

nem kapom már ezeket az üzeneteket, és nem kell majd ezekről a dolgokról beszélnem – mondja Pinckney. – De ugyanaz az Isten, aki elhívott, hogy terjesszem Igéjét, arra is elhívott, hogy feleljem szavam az igazságtalanság ellen.”

(*The Atlantic*)

Nyikolaj Sevcsenko

Nyolc reform, amely megváltoztatta az orosz történelmet

A III. Ivántól Borisz Jelcin elnökig eltelt idő alatt számos gyökeres változáson ment át az élet Oroszországban. A leginkább emlékeztetéseket gyűjtöttük össze az olvasó számára.

1. Nagy Iván: A Rusz egységesítője

III. Iván (más néven Nagy Iván) moszkvai nagyfejedelem volt, aki 1462-ben került az orosz trónra. Néha úgy emlegetik, mint „az orosz földek egyesítőjét”, mert jelentősen kiterjesztette állama területét, miután véget ért a mongol uralom.

III. Iván Moszkvának rendelte alá a Rusz fejedelemségeit, egy uralkodó alatt egyesítette ezeket a földeket, és megkísérelte, hogy kezdetleges formában bevezessen egy állami irányító testületekből, más néven „prikázokból” álló rendszert (a kifejezés a ’parancsol’ jelentésű orosz szóból ered); ezek a mai minisztériumokhoz hasonló intézmények hangolták össze az intézkedéseket az élet különböző területein és az ország különböző régióiban.

2. Rettegett Iván: Oroszország határainak kiterjesztése és Szibéria meghódítása

Amikor 1547-ben – első orosz cárként – IV. Iván került a trónra, hatalmi törekvései épp csak elkezdődtek. Nemcsak Oroszország területének kiterjesztésére szánta el magát – a Kazanyi és az Asztraháni Kánságok, Szibéria és más területek leigázásával – hanem megpróbálta saját hatalmát is megszilárdítani ezeken a területeken a III. Iván által bevezetett közigazgatási rendszer (prikázi) kiépítésével.

IV. Iván hívta össze a Százcikkelyes zsinatot is, az egyház egyik fontos fórumát, amely azért alakult, hogy számos kérdést és problémát oldjon meg az Orosz ortodox egyházzal kapcsolatban. Ez a zsinat *Sztoglav* (’Száz cikkely’) elnevezéssel bocsátotta közre határozatait; szövege sok tekintetben az orosz papság kézikönyvévé és forrásművévé vált.

Rettegett Iván uralkodása idején adták ki az 1550-es Szugyebnyiket is. Ez volt a Moszkvai Cárság első törvénygyűjteménye, amelyet úgy kellett betartani, mint az egyetlen és legmagasabb szintű, bármilyen egyéb és minden helyi törvény felett álló törvénykönyvet.

3. Alekszej Romanov pénzügyi reformja

Oroszország pénzügyi rendszere 1654 előtt igen kezdetleges volt: a nagyszabású tranzakciók bonyolultak voltak, mert nem voltak nagy címletű pénzermék; ehelyett kis értékű pénzermék ezreit kellett számolgotniuk az embereknek. Ugyanakkor a kiskereskedelmet akadályozta az aprópénz hiánya. A pénzügyi rendszernek ez a rugalmatlansága drámai módon visszafogta az ország szükséges gazdasági fejlődését.

Az [orosz–svéd–lengyel] háborúnak és a pestisjárvány kitörésének negatív következményei arra készítették Alekszej Romanov cárt, hogy az orosz uralkodók közül elsőként vezesse be a rubel pénzerméket Oroszországban. Érdemes megjegyezni, hogy mivel Oroszországban nem volt bányászat és nemesfémgyártás, ezért nem volt elég nemesfém az éremveréshez, így az első rubelek ténylegesen újraolvasztott európai tallérokból készültek. Bár kezdetben nem a megfelelő módon vezették be a pénzreformot és inflációt eredményezett, ami feszültséget keltett a különböző alattvalók körében, mégis sorsdöntő lépésnek számított, amely lehetővé tette leszármazottainak, hogy az elkövetkezendő években továbbfejlessék Oroszország pénzügyi és gazdasági rendszerét.

Alekszej Romanov katonai reformjai széles körben ismertek. Uralkodása alatt európai katonai szakértők érkeztek és telepedtek le Oroszországban, és különféle állásokat töltöttek be a hadseregben. Az is lehetségessé vált, hogy a közemberek katonai szolgálat útján nemességet szerezzenek.